

УДК 75.052.071.7(477.411)

DOI <https://doi.org/10.32782/uad.2025.1.18>**Редько Аліса Вікторівна,**

мистецтвознавець, координатор заходів

Фундації Музею повітряних сил,

Дейтон, Огайо, США

ORCID ID: 0000-0001-9840-9370

alisa.redko.oh@gmail.com

ХУДОЖНИК АНТОН ЛОГОВ ТА ЙОГО ВІЗУАЛЬНИЙ ЩОДЕННИК БОРОТЬБИ

Метою статті є дослідження трансформації мистецького стилю українського художника Антона Логова під час війни в Україні. Зокрема, показується перехід митця від створення масштабних мистецьких інсталяцій до інтенсивної роботи над значною кількістю графічних і живописних творів, які увійшли до так званого візуального «Щоденника протипу».

У цих роботах Логов зображує як жахливі реалії війни – смерть, руйнування, страх, – так і незмінну красу життя, що пробивається крізь умови щоденного стресу, в якому опинилося українське суспільство.

Актуальність даного дослідження полягає в з'ясуванні впливу візуальних образів сучасного мистецтва на формування колективної національної ідентичності в роки війни, коли культура стає інструментом опору та самовираження. У статті класифіковано та проаналізовано три основні теми воєнної творчості Антона Логова: міські пейзажі Києва та Одеси, краєвиди Чорного моря та ілюстративні репрезентації драматичних подій – вбивств, артилерійських обстрілів, ракетних ударів, які стали страшною частиною українського сьогодення. Для досягнення цієї мети детально охарактеризовано конкретні малюнки та картини автора, художні техніки, використані для їх створення, матеріали, а також способи художнього вираження, що підкреслюють емоційну напругу та символізм.

Стаття також торкається дослідження семіотики символів і значень, які формують сучасну художню мову Логова. З особливою увагою вивчається застосування повторюваних образів сонця, та інших мотивів, що прослідковуються у роботах художника ще з 2014 року, і набувають нового звучання в умовах війни. Дослідження сприяє тлумаченню значення цих символів та мотивів, які відображають українську ідентичність у сучасному мистецтві, поєднуючи біль втрат із надією на відродження. Окремо згадано персональні та групові виставкові проекти 2024 року за участі А. Логова.

Результатом дослідження стало узагальнення і систематизація соціокультурних змін, які з початком повномасштабного російського вторгнення спричинили зміну у ставленні до щоденного життя, та до способів творчості одного із знакових художників сучасності – Антона Логова.

Ключові слова: сучасне мистецтво, українська ідентичність, Антон Логов, війна в Україні.

Redko Alisa. ARTIST ANTON LOGOV AND HIS VISUAL DIARY OF THE RESISTANCE

The article aims to study the transformation of the artistic style of the Ukrainian artist Anton Logov during the war in Ukraine. Specifically, it demonstrates the artist's transition from creating large-scale art installations to intensively working on a significant number of graphic and painted works, which form the so-called visual "Diary of Resistance." In these works, Logov portrays both the horrific realities of war – death, destruction, fear – and the enduring beauty of life that emerges through the conditions of daily stress in which Ukrainian society finds itself. The relevance of this study lies in elucidating the influence of visual imagery in contemporary art on the formation of collective national identity during wartime when culture becomes a tool of resistance and self-expression.

Three main themes of Anton Logov's wartime work are classified and analyzed: urban landscapes, Black Sea seascapes, and illustrative representations of dramatic events: murders, artillery shelling, and missile strikes. To achieve this goal, the author analyzes specific drawings and paintings in detail, along with the artistic techniques used to create them, the materials, and the modes of artistic expression that emphasize emotional tension and symbolism.

The article also explores the semiotics of symbols and meanings that shape Logov's contemporary artistic language. Particular attention is given to the use of recurring images of the sun and other motifs, traceable in the artist's works since 2014, which take on new resonance amid the war. The study also contributes to interpreting the meaning of symbols and motifs in the artist's work, which acquire special significance in the sense of reflecting

Ukrainian identity in contemporary art, intertwining the pain of loss with hope for renewal. Personal and group exhibition projects from 2024 involving A. Logov are also mentioned.

The study's result was the generalization and systematization of socio-cultural changes that, with the beginning of the full-scale Russian invasion, caused a change in the attitude towards everyday life and the creative approaches of one of today's iconic artists – Anton Logov.

Key words: contemporary art, Ukrainian identity, Anton Logov, war in Ukraine.

Вступ. 2025 рік і вже три роки повномасштабного російського вторгнення. Війни яка змінила все. Мільйони людських життів, доль, мрій і ілюзій. Змінилося все, творчість і мистецтво теж. Художник Антон Логов, давно відомий на українській мистецькій арені, визнаний майстер інсталяції з початком війни, починає малювати воєнне життя. Як і складні, наповнені сильними емоціями малюнки, малюнки «ілюстрації» до шокуючих новин, наслідків російських бомбардувань і обстрілів. Так і картини з міськими пейзажами. Але говорячи про пейзажі, зовсім не варто оцінювати їх лише як зображення місцевості. Все набагато глибше. Тут життя, життя столиці чи улюбленого рідного міста художника – Одеси у воєнному стані, його тривоги і радості, виклики та сподівання.

Дослідження трансформації творчості на прикладі окремого художника видається своєчасним та актуальним. Те, як трагедії і потрясіння, і вміння пережити їх впливали на натхнення та творчість, неодноразово були розкриті у роботах психологів. Дослідження, які вивчають вплив травм на мистецтво, розкривають глибокий і багатогранний зв'язок між ними, показуючи, як травматичний досвід може формувати художній вираз у значущих способах. Дослідження та оповіді з різних галузей – психології, арт-терапії та культурного аналізу – підкреслюють, що травми часто слугують як каталізатором, так і темою у творчій роботі, впливаючи на стилі, теми та мотивацію митців.

Одна з ключових точок зору полягає в тому, що травма може надихати мистецтво як засіб обробки та передачі переживань, які важко висловити словами. Наприклад, історичні приклади демонструють, як художники спрямовували особистий біль – фізичний і емоційний – у свої роботи. Тобі Зауснер досліджує, як хвороби й потрясіння

вплинули на творчість всесвітньо відомих митців. Зауснер стверджує, що пережита травма може ініціювати нову фазу творчого розвитку. «Найбільш важкі моменти життя можуть розкрити наш найбільший потенціал для творчості і трансформації... Найгірші з часів можуть показати найкраще в нас» [11]. Але це не травма, потрясіння чи хвороба самі по собі – це можливість пережити її. Тож проблема даної статті полягає у переосмисленні життя і творчості митця під час найбільших життєвих потрясінь. «Щоденник спротиву» Антона Логова – це візуалізований щоденник боротьби українського народу проти загарбників, це щоденна рефлексія художника на новини, від яких зупиняється серце і це його візуальна відповідь на життя в умовах війни.

Матеріали та метод. Дослідженням ранньої творчості в інсталяції Антона Логова займалася Д. Чембержі [6] вона є автором статті про мистецькі інсталяції і в контексті даного дослідження ця стаття є джерелом порівняльного аналізу для зміни довоєнного і воєнного бачення митця. За роки війни Антон Логов давав інтерв'ю українським мистецьким виданням, зокрема Арт-Юкрейн [2]. Вивчення цього інтерв'ю та інших емпіричних джерел, зосереджених у періодичній пресі, сторінках соцмереж, відеороликів про виставки, дозволяють прослідкувати зміни настрою та наративи, що співвідносяться з творчістю художника. Найбільш актуальні інтерв'ю художника, широка інформація про минулі та анонси майбутніх виставок висвітлюється у публікаціях журналістів газети «Київ Вечірній» [3; 4] все це є важливими джерелами вивчення творчості митця.

Враховуючи актуальність теми дослідження, що полягає у вивченні трансформацій поглядів і візуальних рішень художника під тиском обставин; широку популярність

художника Антона Логова у контексті його творчості воєнних років, завданнями дослідження є: вивчення трансформації творчості художника у контексті війни в Україні; аналіз етапів створення, тематики та сюжетів воєнних творів; трактування символіки, дослідження художніх інтерпретацій міських краєвидів (Київ, Одеса), морських краєвидів, ілюстрацій, що відображають трагічні події сучасного українського сьогодення. Також серед завдань постає дослідження перетину художніх стилів з унікальною перспективою та експериментом Логова, а також авторські роздуми про емоційний вплив та наслідки війни та пов'язаного з нею спротиву на творчу особистість митця.

Результати. Антон Логов має величезний досвід монументальних інсталяцій, про які написано в статті Д. Чембержі [6] та у інших джерелах. У роботах художника, мазки та штрихи об'єднуються в композицію, подібно до деталей інсталяцій-скульптур. Живопис та графіка Логова немов «конструкція» на полотні, що надає їм глибокої візуальної мови. Це синергія, своєрідна циклічність творчої історії автора. Прикметно, що у 2015 Логов говорив, що за допомогою інсталяції намагається створити «живопис без полотна» [2], а зараз навпаки він створює інсталяцію на полотні. Такий експериментальний підхід до художніх технік і виражальних засобів забезпечує художнику володіння власною яскравою і соковитою художньою мовою і впізнаваність серед мистецьких робіт сучасників.

Окремо варто проаналізувати колірну палітру творів: чисті або приглушені кольори, чорний, червоний, темно синій. Художник експериментує з техніками: олійна пастель на папері, олівець, маркери, кулькова ручка, акрил на папері чи картоні. В серіях олійною пастеллю, попри пастельні кольори легкі за своєю природою, він додає багато темних відтінків, тисне на пастельний олівець.

Соціальні мережі автора стають своєрідним літописом творчості, тут він публікує свої роботи на щоденній/щотижневій основі. Напочатку, за словами художника «Метою

було швидко малювати й викладати роботи у соцмережах, аби донести ці послання та розказати про злочини війни до якомога ширшої аудиторії. Не очікував, що буде така взаємодія. Люди з усього світу шукають цю інформацію, співчують, висловлюють свою думку» [3] Тільки за попередній рік, Антон Логов бере участь у безлічі виставкових проєктів, таких як «Імпульс сьогодення» (галерея Триптих) [8], «Кімната 222» (ІПСМ) [9], «Український щоденник 2022–2023», (Український Дім) [1], «Цінності» (Музей Майдану) [6].

Кожен з цих проєктів – віддзеркалення часу в якому живуть і творять люди. Українські люди, не залежно від професії чи роду діяльності всі творять: мистецтво чи нову вільну країну або все разом. Війна стає точкою зміни для всіх. І сучасного українського мистецтва теж.

У «воєнних» роботах Антона Логова спостерігаються три основні напрямки: міські пейзажі, «ілюстрації» до жахливих новин, які сколихують інформаційний простір України та серця українців. А також, морські пейзажі. Пейзажі рідного міста художника – Одеси. Чорне море на роботах автора спокійне, але своїм спокоєм воно показує все, що відбувається навкруги. Його море, воно лишається таким як і було завжди. Коли все інше руйнується, змінюється. Війна, вибухи, страх навколо, але море – вічне. Його хвилі пізнали найбільшу філософію буття. Полотна з морськими краєвидами не просто пейзаж, але й присвята загиблим у війні мешканцям Одеси [5].

Звернімося до роботи «Вікно на море» (рис. 1) (40x65см, дерево, акрил, 2024). Вона сприймається своєрідною віконною рамою, через стереотипну білу фіранку. Без пояснень зрозуміло, що це вікно потяга що мчить до моря просторами країни. У вікні видно водойму, обласкану сонцем і корабель вдалині. Чому саме ця робота викликає таке захоплення? Бо вона передає емоцію яка наразі недоступна багатьом людям, які у зв'язку з війною змушені були виїхати з України. Емоцію подорожі до моря, шляху, літа, ностальгії. Так багато сенсів у здавалося б простій композиції.

Рис. 1. Логов Антон «Вікно на море». 40х65см. Дерево, акрил, 2024 (фото зі сторінки Антона Логова на ФБ)

Робота «Одеса» (рис. 2) (50х40см, полотно, акрил 2024) – композиція про море своїми яскравими кольорами у динамічному пейзажі, ніби звернення до класичного стилю Анатолія Криволапа, але з притаманною Логову мистецькою мовою, оригінальним перспективним рішенням. Тут проглядається мотив того самого сонця, що з року в рік, з твору в твір з'являється у роботах художника.

Зелені, насичені жагою до життя каштани та клени (рис. 3), блакитні небеса обрамлені

цвітінням вишні (рис. 4), сонце що приємним теплом зігріває стіни з цегли та бетону – на роботах Антона Логова. Люди що виходять зустрічати схід сонця (рис. 5). Це київська весна. Щоб малювати, як автор, треба по-справжньому любити Київ в цю пору року. Його свіжість і ранкову прохолоду, запахи та звуки. Це все є у картинах. Ця весна яка приходить не зважаючи ні на що. Життя продовжується. Але водночас тривога і неспокій сховані за різноманіттям кольорів, сміливих композиційних рішень та життєвих сюжетів відображається на багатьох творах автора. У кожній з серій можна побачити сонце. Символізм сонця у трактування автора це – символ продовження життя, після руйнації. «Графічну серію почав ще у 2014-му році. Тоді закінчилася Революція Гідності, а на сході України почалася війна. В цей період я писав картини з плямою, показував їх у Дніпрі на виставці з назвою «Точка відліку», – зазначав Антон Логов у своєму черговому інтерв'ю [4].

Антон Логов у своїх роботах, присвячених відображенню воєнних подій «Війна в Україні» показує численні трагедії, інформація про які лунає в інформаційному просторі. Його реакція на жорстокі обстріли українських

Рис. 2. Логов Антон «Одеса». 50х40см. Полотно, акрил 2024. (фото зі сторінки Антона Логова на ФБ)

Рис. 3. Логов Антон «Київський двір. Вишня цвіте». 65х45 см. Полотно, акрил. 2024. (фото зі сторінки Антона Логова на ФБ)

міст, сіл, заводів, електростанцій проявляється в його графічних і живописних роботах, якими він постійно ділиться на своїй сторінці в соцмережах.

Рис. 4. Логов Антон «Київська весна». 65х40 см. Полотно, акрил. 2024. (фото зі сторінки Антона Логова на ФБ)

Рис. 5. Логов Антон. «Київський Ранок», А4, папір, олійна пастель. 2024. (фото зі сторінки Антона Логова на ФБ)

Одна з його робіт під назвою «Вбиті українці лежать на вулицях розбитої рашистами Бучі» (рис. 6) (А4, папір, акрил, 2024) – це графічне зображення на якому знаходяться силуети закатованих мешканців київського передмістя. Цю картину художник створив у 2022 році, на той час вона була монохромною, чорно-білою з площинним зображенням. Робота була представлена на міжнародних виставках, внесена до численних каталогів зібрань українського мистецтва часів війни. У 2024 році Логов перепрочитав цю роботу, змінивши колірну палітру на чорно-червону зі вставками українських національних кольорів. В цій варіації полотно стало нагадувати картини Анрі Матісса, що зберігаються у музеї наших ворогів – російському ермітажі, «Танець» та «Музика».

Хоч у своїй творчості Логов звертається до омажів, але можливо не свідомо створив її таким чином. Ця алегорія – видається дуже сильною в контексті війни. На полотні Матіса – люди танцюють, на полотні Логова – лежать зі зв'язаними руками, мертві, поранені та замучені на вулицях української Бучі, окупованої російськими загарбниками у березні

Рис. 6. Логов Антон. «Вбиті українці лежать на вулицях розбитої рашистами Бучі». А4. Папір, акрил. 2024. (фото зі сторінки Антона Логова на ФБ)

2022 року. І тут так само є сонце, як віра у відновлення після катастрофи. У інтерв'ю Логов заявляв, що ніколи не відмовиться від використання червоно-чорних кольорів у своїй творчості, оскільки, на його думку, вони передають необхідний розмах і контраст [3].

Ці самі темні кольори і похмурі тони зустрічаються у творі «Boychuk Academy» (рис. 7), створений після подій 25 березня 2024 року, коли уламки російської ракети зруйнували центральну частину корпусу, спортивний зал, конференц-хол та виставковий зал Київської державної академії дизайну і мистецтв імені Михайла Бойчука.

Тоді значних пошкоджень зазнали кафедри та аудиторії мистецького закладу. Логов зобразив дим і поламані гілки, які перетікають

в чорні сльози чи чорну кров. Ввімкнене світло в будівлі – як символ присутності людей у будівлі яку бомбардували.

Варто зазначити про високу продуктивність художника в роки війни. Багато його нових робіт створені у форматі А4 та процес їх створення – це істина документація присутності у цьому часі і просторі країни в умовах війни.

Висновки. Проведений аналіз фахової літератури, публіцистичної інформації та джерел засвідчив, що війна повернула зміщення акцентів творчості українських художників. І те, як творчість українського художника Антона Логова трансформується у зв'язку з війною в Україні. Після початку бойових дій автор почав створювати малюнки, які зображають життя і відчуття під час російських бомбардувань і обстрілів. Його метою було зафіксувати тривогу, радість, виклики та надії, які переживає кожен в умовах війни. Логов експериментує з різними техніками та матеріалами, такими як олійна пастель, олівці, фломастери, акрил, створюючи міські та морські пейзажі, а також «ілюстрації» до трагічних подій. Він використовує символіку сонця, щоб представити життя, яке відроджується після знищення. Творчість Логова викликає захоплення та емоції, ностальгію за мирним життям, надію та віру в краще майбутнє. Водночас описуючи трагедії та страхи українського суспільства під час війни. Подальші дослідження цієї теми могли б проаналізувати вплив творчості художника на сприйняття війни в Україні, досліджуючи, як його мистецтво впливає на глядача, які емоції воно викликає. Як воно допомагає висловити та зрозуміти складні почуття, пов'язані з війною. Крім того, подібне дослідження актуальне для розкриття творчості інших художників, та трансформації цієї творчості під час воєнних дій.

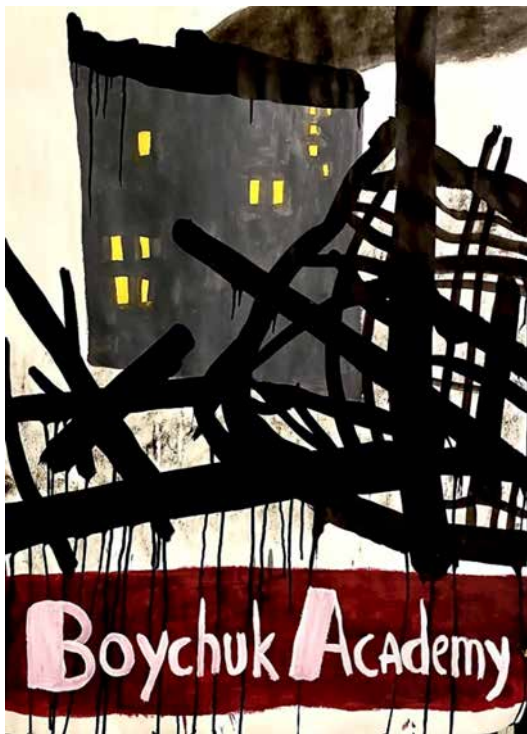

Рис. 7. Логов Антон «Розбита рашистами Академія Бойчука у Києві», 100х70. Папір, акрил. 2024. (фото зі сторінки Антона Логова на ФБ)

Література:

1. Виставковий проєкт «Український щоденник 2022–2023». Facebook. URL: https://www.facebook.com/events/966660215056442/966660225056441/?locale=uk_UA&_rdr (дата звернення: 15.05.2024).
2. Єгорушкіна Е. Антон Логов: «Інсталяція – це ідеальна форма для вираження моїх ідей». ART Ukraine. URL: <https://artukraine.com.ua/a/anton-logov--installaciya--eto-idealnaya-forma-dlya-vyrazheniya-moikh-idey/> (дата звернення: 15.05.2024).

3. Катаєва М. Київський художник Антон Логов малює «Війну в Україні». Вечірній Київ. URL: <https://vechirniy.kyiv.ua/news/68230/> (дата звернення: 15.05.2024).
4. Катаєва М. Уламки Сонця: у столиці триває життєствердна виставка Антона Логова. Вечірній Київ. URL: <https://vechirniy.kyiv.ua/news/73946/> (дата звернення: 15.05.2024).
5. Логов А. «Одеса. Чорне море». Facebook. URL: <https://www.facebook.com/photo.php?fbid=2720350811446949&set=t.100004161700160&type=3> (дата звернення: 15.05.2024).
6. Чембержі Д. Мистецька логіка художника Логова через призму інсталяції. *Сучасне мистецтво*. 2018. Вип. 14. С. 337–343.
7. Чембержі Д. А. Інсталяція як візуально-комунікативна практика творення сучасного мистецького простору: дис. ... канд. мистецтвознавства: 26.00.01. Київ, 2020. 189 с. URL: https://mari.kyiv.ua/sites/default/files/inline-files/Diser_D_A_Chembergi.pdf (дата звернення: 15.05.2024).
8. Chyzenko A. Імпульс сьогодення. Triptychart. URL: <https://www.triptych-art.com/post/імпульс-сьогодення> (дата звернення: 15.05.2024).
9. Pollock, G. (2009). Art/Trauma/Representation. *Parallax*, 15(1), 40–54. <https://doi.org/10.1080/13534640802604372>
10. Serhii Kutsenko. Мистецтво України з проектом «Кімната 222», 2024. YouTube. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=-Yf9t5sdr4I> (дата звернення: 15.05.2024).
11. Zausner T. When walls become doorways: creativity and the transforming illness. *Harmony*, 2007. 384 p.

References:

1. Vystavkovyi proiekt “Ukrainskyi shchodennyk 2022–2023” [Exhibition Project “Ukrainian Diary 2022–2023”]. (n.d.). Facebook. Retrieved May 15, 2024, from https://www.facebook.com/events/966660215056442/966660225056441/?locale=uk-UA&_rdr [in Ukrainian].
2. Yehorushkina, E. (n.d.). Anton Logov: “Instaliatsiia – tse idealna forma dlia vyrazhennia moikh idei” [Anton Logov: “Installation is the ideal form for expressing my ideas”]. ART Ukraine. Retrieved May 15, 2024, from <https://artukraine.com.ua/a/anton-logov--installiatsiya--eto-idealnaya-forma-dlya-vyrazheniya-moikh-idei/> [in Ukrainian].
3. Kataieva, M. (n.d.). Kyivskyi khudozhnyk Anton Logov maliuie “Viinu v Ukraini” [Kyiv artist Anton Logov paints “War in Ukraine”]. Vechirniy Kyiv. Retrieved May 15, 2024, from <https://vechirniy.kyiv.ua/news/68230/> [in Ukrainian].
4. Kataieva, M. (n.d.). Ulamky Sontsia: u stolytsi tryvaie zhyttietverdzna vystavka Antona Logova [Fragments of the Sun: Anton Logov’s life-affirming exhibition continues in the capital]. Vechirniy Kyiv. Retrieved May 15, 2024, from <https://vechirniy.kyiv.ua/news/73946/> [in Ukrainian].
5. Logov, A. (n.d.). “Odesa. Chorne more” [“Odesa. Black Sea”]. Facebook. Retrieved May 15, 2024, from <https://www.facebook.com/photo.php?fbid=2720350811446949&set=t.100004161700160&type=3> [in Ukrainian].
6. Chemberzhi, D. (2018). Mystetska lohika khudozhnyka Logova cherez pryzmu instaliatsii [Artistic logic of the artist Logov through the prism of installation]. *Suchasne mystetstvo – Contemporary Art*, 14, 337–343. [in Ukrainian].
7. Chemberzhi, D. A. (2020). Instaliatsiia yak vizualno-komunikatyvna praktyka tvorennia suchasnoho mystetskoho prostoru [Installation as a visual-communicative practice of creating contemporary artistic space] (Doctoral dissertation, Kyiv). Retrieved May 15, 2024, from https://mari.kyiv.ua/sites/default/files/inline-files/Diser_D_A_Chembergi.pdf [in Ukrainian].
8. Chyzenko, A. (n.d.). Impuls sohodennia [Impulse of the present]. Triptychart. Retrieved May 15, 2024, from <https://www.triptych-art.com/post/імпульс-сьогодення> [in Ukrainian].
9. Pollock, G. (2009). Art/Trauma/Representation. *Parallax*, 15(1), 40–54. <https://doi.org/10.1080/13534640802604372>
10. Kutsenko, S. (2024). Mystetstvo Ukrainy z proiektom “Kimnata 222” [Art of Ukraine with the project “Room 222”]. YouTube. Retrieved May 15, 2024, from <https://www.youtube.com/watch?v=-Yf9t5sdr4I> [in Ukrainian].
- Zausner, T. (2007). When walls become doorways: Creativity and the transforming illness. *Harmony*, 384.